

Debreceni Egyetem

Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája
Kossuth utcai feladatellátási hely

KÖNYVTÁR-PEDAGÓGIAI PROGRAM

a 2023/2024. TANÉVRE

Készítette: Dusa Diána

könyvtárostanár

TARTALOMJEGYZÉK

I. A könyvtárpedagógiai program törvényi háttere

II. A könyvtárpedagógiai program

- fogalma
- megvalósításának felelősei:
  - az iskolavezetés koordináló szerepe
  - a könyvtárostánár feladatai
  - a szaktanárok feladatai
- Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata
- Az iskolai könyvtár rövid bemutatása

III. Nevelési program

Olvasóvá és könyvtárhasználóvá nevelés:

- NAT 2020 általános kompetenciák
- Általános nevelési célok
- Alsó és a felső tagozatra vonatkozó nevelési feladatok

IV. Oktatási program

- Az alsó tagozat oktatási programja
- NAT 2020 átfogó célok alsó tagozaton
- A könyvtárhasználati modul ajánlott tananyaga és óraszámai 1-4. évfolyamon:
- A felső tagozat oktatási programja
- NAT 2020 átfogó célok felső tagozaton
- 5-6. évfolyam tananyagtartalma a kerettantervben
- 7-8. évfolyam tananyagtartalma a kerettantervben
- A könyvtárhasználati modul ajánlott tananyaga és óraszámai 5-8. évfolyamon
- A NAT 2020 alapján egyéb befogadó tantárgyak és órátípusok

V. Felhasznált irodalom

*Az iskolai könyvtár mindenki számára a tanítás és tanulás színhelye.
A könyvtárhasználati ismeretek elsajátítása és a tanulási-önművelési kultúra fejlesztése
tantárgyközi feladat, olyan, amely az egész tantestület közös ügye.*

I. A könyvtárpedagógiai program törvényi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény
- 5/2020. (I.31.) Korm.rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról
- A kerettantervek a NAT 2020-hoz kapcsolódóan
- A nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról, valamint a tankönyvellátásban közreműködők kijelöléséről szóló 501/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet

II. A könyvtárpedagógiai program

A könyvtár-pedagógiai program fogalma, megvalósításának felelősei

- **A könyvtár-pedagógiai program fogalma:**

A könyvtár-pedagógia a könyvtárban vagy könyvtári dokumentumok felhasználásával való, ismeretszerzéssel, információkereséssel foglalkozó pedagógiai elmélet és gyakorlat. A könyvtár-pedagógiai program a helyi pedagógiai program része. A könyvtár-pedagógiai program összefüggő, logikailag teljes rendszert adó dokumentum, ahol a könyvtár-pedagógiai reáltevékenységek összessége, a bemenet, a rendszeren belüli pedagógiai transzformáció és a feltételezett kimenet követelményei is megfogalmazásra kerülnek.

- **A könyvtár-pedagógiai program megvalósításának felelősei:**

- Az iskolavezetés koordináló szerepe:**

Az intézményvezetés biztosítja a tanulási, önművelési követelmények, elvárások megvalósításához az infrastrukturális feltételeket. A könyvtárossal közösen kialakítja az adott intézmény könyvtár-pedagógiai stratégiáját. Felelős az iskolavezetés, a könyvtáros és a tantestület hatékony együttműködéséért. Biztosítja a könyvtárostánár hallgatók tanítási és szakmai gyakorlati helyszínét a könyvtárban.

- A könyvtáros feladatai:**

A jó könyvtár az iskolai műhelymunka nélkülözhetetlen része, ami egyúttal azt is feltételezi, hogy a könyvtáros szervezi, összefogja, koordinálja a médiatári eszköztárral épülő pedagógiai fejlesztő, önművelő tevékenységet. Kialakítja az adott intézmény könyvtár-pedagógiai stratégiáját. Felelős a NAT könyvtárhasználati követelményrendszerének eredményes megvalósításáért. A könyvtár-pedagógia hatékony művelésének nem lehet más célja, mint az alapvető elvárás, hogy minden iskolában valósuljon meg a tervszerűen felépített gyakorlatközeli könyvtárhasználat és az erre való nevelés. Könyvtárostánár hallgatók tanítási és szakmai gyakorlatának szervezése, vezetése és értékelése a könyvtárostánár feladata.

A szaktanárok feladatai:

A könyvtárhasználati ismeretek elsajátíttatása és a tanulási-önművelési kultúra fejlesztése tantárgyközi feladat, tehát az egész tantestület közös ügye, tagjainak munkaszerepétől függetlenül. A helyi könyvtár-pedagógiai program kidolgozásába be kell vonni a szaktanárokat is. Éppen ezért ösztönözni kell a tantestület minden tagját a könyvtár adta tanulási-önművelési alternatívák rendszeres igénybevételére. Ők a felelősök azért, hogy szaktárgyuk műveltséganyagába beépüljenek a médiatári információszerzés különböző csatornái. Legyen jelen mindennapi pedagógiai munkájukban a könyvtári eszköztárra épülő forrásalapú tanítás-tanulás és kutatómunka igénye. Alapozzák meg tanulóikban a könyvtár rendszeres használatának szokását és a különböző önművelési technikák elsajátítását.

- **Az iskolai könyvtár küldetésnyilatkozata**

Az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozata:

„Az iskolai könyvtár biztosítja napjaink információra és tudásra alapozott társadalmában a feladatok sikeres ellátásához szükséges alapvető információkat és eszméket. Az iskolai könyvtár kialakítja a diákokban az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségeket, továbbá fejleszti képzelőerejüket, lehetővé téve azt, hogy felelős állampolgárokként éljenek.”

Az iskolai könyvtár egy fizikai és digitális tanulási hely az iskolában, ahol az olvasás, kérdezés, kutatás, gondolkodás, képzelőerő és a kreativitás központi fontosságú a diákoknak az információktól a tudásig tartó „utazásához” és a személyes, társadalmi és kulturális fejlődéséhez. Ezt a fizikai és digitális helyszínt több néven is nevezik (iskolai média központ, dokumentációs és információs központ, könyvtári forrásközpont stb.), de az iskolai könyvtár a legtöbbet használt és alkalmazott kifejezés.

Az iskolai könyvtár a tanulást segítő szolgáltatásokat, könyveket és egyéb forrásokat biztosít, amelyek az iskolai közösség minden tagja számára lehetővé teszik, hogy kritikus gondolkodókká, valamint minden típusú és formájú információhordozó hatékony alkalmazóivá váljanak.

Bebizonyított tény, hogy ha a könyvtárosok és a tanárok együttműködnek, akkor a tanulók az eddiginél magasabb szinten képesek elsajátítani a szükséges olvasási, tanulási, probléma-megoldási, információs, kommunikációs, és technológiai készségeket.

Az iskolai könyvtárak szolgáltatásait az iskolai közösség minden tagja számára egyformán biztosítani kell, függetlenül koruktól, fajuktól, nemüktől, vallásuktól, nemzetiségüktől, nyelvüktől, szakmai vagy társadalmi státusuktól.

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 165.§ (4) bekezdése előírja, hogy a könyvtárostánár a nevelő-oktató tevékenységét könyvtár-pedagógiai program alapján végzi.

- **Az iskolai könyvtár bemutatása:**

A Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája Könyvtára az iskola pedagógiai tevékenységéhez szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését és használatát, a könyv és könyvtárhasználat ismeretek oktatását biztosító szervezeti egység.

Fenntartója a Debreceni Egyetem, a feladat ellátási helye a Kossuth utca 33. szám alatt található.

Az iskolai könyvtár alapszolgáltatásait (egyéni és csoportos helyben használat; kölcsönzés, tájékoztató szolgálat, tartós tankönyvek, ill. segédkönyvek gyűjtése; számítógépes informatikai szolgáltatások) és kiegészítő szolgáltatásait (foglalkozások tartása, helyszín biztosítása iskolai rendezvényeknek, versenyeknek, továbbképzéseknek, könyvtárközi kölcsönzés pedagógusoknak), valamint működésének legfontosabb szabályait jogszabályok határozzák meg.

Az iskolai könyvtár az iskola szerves része, az oktató-nevelő munka eszköztára, az oktatási folyamat integráns része.

III. Nevelési program

A Nat az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a **tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat**, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban:

1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák”

Az általános kompetenciák kialakítását a könyvtár-pedagógiai program hatékonyan segíti. Az olvasásfejlesztés tantágyközi feladat, az egész tantestület közös felelőssége, hatékony együttműködés feltételez a pedagógusok között.

A könyvtár-pedagógiai program nevelési céljai a következők:

- önművelési képességek kialakítása
- az olvasás fontosságának tudatosítása
- az önvezérlési képzés, az önálló tanulás technikájának a kialakítása
- a különböző információhordozókhoz, és a könyvtárhoz való pozitív attitűd kialakítása
- önálló ismeretszerzés gyakorlása

Alsó és a felső tagozatra vonatkozó nevelési feladatok:

Alsó tagozaton az iskolai könyvtár rendszeres látogatásával szerezzen tapasztalatokat a könyvtárban végezhető tevékenységekről. Tudja azonosítani a könyvtár tereit és állományrészeit. Ismerje meg a könyvtár használatának módját és a könyvtárban való viselkedés szabályait. Ismerje a főbb dokumentumfajták jellemzőit, és tudjon információkat keresni az életkorának megfelelő anyagokból. Legyen képes használni az életkorának megfelelő kézikönyveket. Megadott forrásból tudjon tényeket, adatokat kiemelni. Legyen képes gyermekkönyvek és -folyóiratok szerkezetében eligazodni, a kiválasztott szövegrészek tartalmáról beszámolni. Tudja a felhasznált dokumentum főbb adatait megnevezni. Tapasztalatain keresztül ismerje fel a könyvtár szerepét a tanulásban és a szabadidős tevékenységekben. Ismerje meg a lakóhelyi gyermekkönyvtárat, és használata során tudja alkalmazni az iskolai könyvtárban szerzett tapasztalatait.

Felső tagozaton igazodjon el a könyvtár tereiben, állományrészeiben, tudja igénybe venni szolgáltatásait. Használja rendszeresen az iskolai könyvtárat. Ismerje és alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait és kövesse a könyvtárban való viselkedés normáit. A dokumentumtípusok formai és tartalmi sajátosságainak ismeretében legyen képes önálló használatukra. Lássá, hogy a technika fejlődésével az információk folyamatosan változó ismerethordozókon jelennek meg, és szerezzen tapasztalatokat ezek használatában. Ismerje a kézikönyvtár szerepét a tájékozódásban. Iskolai feladatai megoldásához és mindennapi tájékozódásához tudja önállóan kiválasztani és használni a megfelelő segédkönyveket. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni a könyvtárunk online katalógusaiban és egyéb könyvtári katalógusokban és adatbázisokban. Tudjon feladataihoz forrásokat választani, megadott szempontok alapján belőlük információkat szerezni, és elvégzett munkájáról beszámolni. Tudjon a dokumentumokból szabályosan idézni és a forrásokra hivatkozni. Tapasztalatai alapján lássa a könyvtárnak az ismeretszerzésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében betöltött szerepét. Az iskolai könyvtár rendszeres igénybevételén túl ismerje meg és használja a lakóhelyi közkönyvtárat is. Szerezzen tapasztalatokat arról,

hogy az új technológiákon alapuló informatikai eszközök kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.

IV. Oktatási program

A könyvtári órák célja a gyakorlatias tudással rendelkező könyvtárhasználók nevelése. Az ismereteknek két köre van, az egyik a könyvtár (dokumentumok, tájékoztató eszközök), másik a szellemi munka technikája (információ feldolgozása, felhasználása). Az oktatási tartalmaknak fokozatosan, spirálisan az előző ismeretre építve és a tantárgyakközt elosztva kell megjeleníteni a tantervben és az oktatási gyakorlatban.

AZ ALSÓ TAGOZAT OKTATÁSI PROGRAMJA

1-4. évfolyamon cél a tanulási képesség fejlesztése, ismeretfeldolgozási technikák tanítása: könyvek tartalmának megállapítása, ismertetése tartalomjegyzék, fűlszöveg alapján átlapozással.

Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek keresése bármely a tantárgyi témához egyénileg, vagy a társakkal együttműködve.

Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult tananyag bővítésére. Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről.

Kiemelt feladat, hogy a nevelési célokat erősítve a könyvtári órák motiválják a könyv- és könyvtárhasználatot. Pozitív attitűdöt kell kialakítani a tanulóknál a könyvtárról, az olvasásról.

Alsó tagozaton a magyar nyelv és irodalom tantárgy az úgynevezett befogadó tantárgy a könyvtárhasználat oktatásának.

A NATban átfogó célként kitűzött, **könyvtárhasználathoz köthető**, valamint a fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (általános követelmények) az 1–4. évfolyamon:

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: segítséggel egyéni érdeklődésének megfelelő olvasmányt választ, amelyről beszámol; élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegek megismerésével, olvasásával.

SZÓKINCSFEJLESZTÉS A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **használ életkorának megfelelő digitális és hagyományos szótárakat.**

OLVASÓVÁ NEVELÉS IRODALMI ALKOTÁSOK BEFOGADÁSA A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: nyitott az irodalmi művek befogadására; **könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait megosztja;**

HAGYOMÁNYOS ÉS DIGITÁLIS SZÖVEGEK OLVASÁSA A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: különböző célú, rövidebb tájékoztató, ismeretterjesztő szövegeket olvas hagyományos és digitális felületen; **ismer és használ az életkorának megfelelő nyomtatott és digitális forrásokat az ismeretei bővítéséhez, rendszerezéséhez**

ÖNÁLLÓ FELADATVÉGZÉS A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: gyakorolja az ismeretfeldolgozás egyszerű technikáit; **információkat, adatokat gyűjt a szövegből, kiemeli a bekezdések lényegét; tanítói segítséggel vagy önállóan megfogalmazza azt; bővíti a témáról szerzett ismereteit egyéb források feltárásával, gyűjtőmunkával, könyvtárhasználattal, filmek, médiatermékek megismerésével;**

ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK HANGTANI, ALAKTANI ÉS HELYESÍRÁSI TUDATOSSÁG A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: biztosan ismeri a kis- és nagybetűs ábécét, **azonos és különböző betűkkel kezdődő szavakat betűrendbe sorol; a megismert szabályokat alkalmazza digitális felületen való kereséskor is;**

ÁLLANDÓSULT SZÓKAPCSOLATOK, SZÓLÁSOK, KÖZMONDÁSOK A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **ismer és ért számos egyszerű közmondást és szólást, szóláshasonlatot, közmondást,**

találós kérdést, nyelvtörőt, kiszámolót, mondókát; megérti és használja az ismert állandósult szókapcsolatokat; **különböző módokon megjeleníti az ismert szólások, közmondások jelentését**
IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI ISMERETEK AZ IRODALMI NYELV SAJÁTOSSÁGAI, IRODALMI MŰFAJOK A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **élményeket és tapasztalatokat szerez változatos irodalmi szövegtípusok és műfajok – magyar klasszikus, kortárs magyar alkotások – megismerésével;** élményeket és tapasztalatokat szerez néhány szövegtípusról és műfajról, szépirodalmi és ismeretközlő szövegről; olvas és megért rövidebb nép- és műköltészeti alkotásokat, rövidebb epikai műveket, verseket;

ALKOTÓK, MŰVEK A GYERMEKIRODALOMBÓL A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: megismer néhány mesét és történetet a magyar és más népek irodalmából; megismer néhány klasszikus verset a magyar irodalomból; **élményt és tapasztalatot szerez különböző ritmikájú lírai művek megismerésével a kortárs és a klasszikus magyar gyermeklírából és a népköltészeti alkotásokból;**

A KULTURÁLIS EMLÉKEZETHEZ ÉS NEMZETI HAGYOMÁNYHOZ KAPCSOLÓDÓ SZÖVEGEK A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **megismer a jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó szövegeket, dalokat, szokásokat, népi gyermekjátékokat; ismeri a keresztény, keresztény ünnepeket** (karácsony, húsvét, pünkösd), **jelképeket, nemzeti és állami ünnepeket** (március 15., augusztus 20., október 23.), **népszokásokat** (Márton-nap, Luca-nap, betlehemezés, húsvéti locsolkodás, pünkösdölés); **ismerkedik régi magyar mesterségekkel, irodalmi művek olvasásával és gyűjtőmunkával.**

A könyvtárhasználati modul ajánlott tananyaga és óraszámai 1-4. évfolyamon:

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
1. évfolyam Évi óraszám: 2		
<ul style="list-style-type: none"> • Látogatás az iskolai könyvtárban. • Könyvesbolt és könyvtár közti különbségek. • A könyvtárban elvárt viselkedési szabályok tanulása 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár terei, szolgáltatásai, szabályok • Olvasási szokások alakítása a könyvtárban 	<p>Nincs kölcsönzés első éven.</p> <p>Elvárás, hogy tudja, hogy hol van a könyvtár az iskolában.</p> <p>Cél a pozitív könyvtárkép kialakítása, az olvasási és könyvtárba járási igény kialakítása.</p>
2. évfolyam Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltétele
<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekkönyvek válogatása megadott témához, egyéni érdeklődés szerint. A könyv részei. Kölcsönzés menetének begyakorlása • Szépirodalmi és ismeretközlő művek megkülönböztetése. Eligazodás a szabadpolcon. Az őrjegy helyes használata. •Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. A betűrendbe sorolás szabályai, könyvtári ábécé ismerete. •Ismerkedés gyermeklapokkal 	<ul style="list-style-type: none"> •A könyvtárhasználat szabályai, nyitva tartási idő ismerete, kölcsönzési határidő ismerete és betartása Az őrjegy használata •A könyv tartalmi és formai elemei, főbb adatai 	<ul style="list-style-type: none"> • Felismeri a könyv főbb formai és tartalmi elemeit, meg tudja állapítani szerzőjét és címét • Gyermekkönyv témájának megállapítása a borító, a cím és az illusztrációk segítségével <p>A betűrendbe sorolás szabályai Őrjegy használata</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekkönyv tartalmának megállapítása a kép és a szöveg együttes értelmezésével • Az iskolai és gyermekkönyvtárról szerzett tapasztalatok összehasonlítása, hasonlóság, különbség rögzítése írásban, rajzban 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyermeklexikon szerkezete, használata • Gyermeklapok 	<ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel keresni tud a gyermeklexikon betűrendjében <p>Könyv mellett egyéb dokumentumtípusok ismerete</p>
--	---	--

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
3. évfolyam Évi óraszám: 4		
<p>Mesegyűjtemények, gyermekek részére készült verseskötetek válogatása a szabadpolcon. Ismeretközlő művek válogatása a szabadpolcon érdeklődés szerint. Kézikönyvtípusok ismerete és használata</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeretlen fogalmak, szavak keresése lexikonban, szótár betűrendjében segítséggel • Fogalmak, nevek, témakörök keresése enciklopédiában a mutatók és a tartalomjegyzék alapján 	<ul style="list-style-type: none"> • Önálló tájékozódás a szabadpolcon <ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás a könyvben. • A nem nyomtatott dokumentumok típusai • A kézikönyvek jellemzői, gyermekenciklopédiák 	<ul style="list-style-type: none"> • Könyvek tartalmi és formai elemeinek (pl. tartalomjegyzék, fülszöveg) felhasználása a tartalom megállapításához • Tájékozódás szótárakban, gyermeklexikonokban, segítséggel enciklopédiában
<ul style="list-style-type: none"> • Azonos fogalmak keresése az alapvető segédkönyv típusokban; hasonlóságának és különbségének megállapítása • Tények és adatok gyűjtése segédkönyvekből tantárgyi témához. A szerzett ismeretekről jegyzet, vázlat segítségével beszámoló 	<ul style="list-style-type: none"> • Szaktárgyi feladatok megoldása a megismert dokumentumokkal 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyűjtőmunka menetének alapjai megadott segédkönyvből segítséggel, beszámoló a megtalált információról
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
4. évfolyam Évi óraszám: 4		
<ul style="list-style-type: none"> • Nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumok megismerése. • Raktári jelzet megismerése. ETO megismerése főosztályok szintjéig. • A legfontosabb gyermek kézikönyvek megismerése. Lexikon, szótár, enciklopédia megkülönböztetése. Címszó, szócikk, élőfej, hasáb foglami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentumtípusok megkülönböztetése • A szabadpolc rendjének megismerése • Kézikönyvhasználat 	<p>Szépirodalmi és ismeretközlő művek rendjének ismerete.</p> <p>Betűrend készségi szintű ismerete</p> <p>Kézikönyvtípusok ismerete, keresés segítséggel.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Irányított keresés, adott könyvből válasz megkeresése kérdésekre, lényegkiemelés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Irányított keresés, megadott forrásból 	Címszó, szócikk, élőfej, hasáb fogalmak ismerete és készség szintű használata.
<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekfolyóiratok megismerése. Rovat, cikk fogalmának megtanulása. Iskolaujság megismerése. • Gyűjtőmunka alapjainak megtanulása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Időszaki kiadványokkal való megismerkedés • Gyűjtőmunka lépései 	Lényegkiemelés, kérdésekre válaszok megfogalmazása forrásokból. Önálló mondatlakotás a talált információkról. Időszaki kiadványok alapszintű ismerete.

A FELSŐ TAGOZAT OKTATÁSI PROGRAMJA

5-8. évfolyamon a könyvtárhasználat oktatásának fel kell készítenie a tanulókat az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára feldolgozására, és folyamatos értékelésére. A tudatos és biztos használói magatartás kialakítása a cél. A könyvtár „forrásközpont”-ként történő felhasználásával meg kell alapoznia az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket, tanulási technikákat.

Felső tagozatban a tantervnek és a NAT-nak megfelelően a magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében könyvtárhasználati órákat tartunk, a magyar nyelv és irodalom tanító tanmenetének megfelelően. A fő témakörök között **5-8. évfolyamon az egyik kiemelt pont a könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei.**

A NATban átfogó célként kitűzött, **könyvtárhasználat**hoz köthető, valamint a fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (általános követelmények) az 5–8. évfolyamon:

ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **etikusan és kritikusan használja a hagyományos papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat**

IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI ISMERETEK A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: **elolvassa a kötelező olvasmányokat, és saját örömeire is olvas;**

SZÖVEGÉRTÉS A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: megérti az életkorának megfelelő hallott és olvasott szövegeket; kifejezően tudja olvasni és értelmezni az életkorának megfelelő különböző műfajú és megjelenésű szövegeket. A tanuló felismeri és a tanár segítségével értelmezi a számára ismeretlen kifejezéseket; felismeri és szükség szerint a tanár segítségével értelmezi a szövegben számára ismeretlen kifejezéseket; **a lábjegyzetek, a digitális és nyomtatott szótárak használatával önállóan értelmezi az olvasott szöveget; a pedagógus irányításával kiválasztja a rendelkezésre álló digitális forrásokból a megfelelő információkat; a tanulási tevékenységében hagyományos és digitális forrásokat használ, ezt mérlegelő gondolkodással és etikusan teszi.**

SZÖVEGALKOTÁS A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: a szövegalkotás során alkalmazza a tanult helyesírási és szerkesztési szabályokat, **használja a hagyományos és a digitális helyesírási szabályzatot és szótárt;**

OLVASÓVÁ NEVELÉS A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló: életkorának megfelelő irodalmi szövegeket olvas; érthetően, kifejezően és pontosan olvas; **egy általa elolvasott művet ajánl kortársainak**

AZ 5-6. ÉVFOLYAM TANANYAGTARTALMA A KERETTANTERV BEN:

VII. Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat	Elméleti tananyag helyett gyakorlati feladatokat javasolunk: könyvtárak,

	múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
--	---

A javasolt óraszám 5-6. évfolyamon:

Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	4
---	----------

Amennyiben a magyar nyelv és irodalom ezen óraszámai fölött szükség van a tanítási gyakorlat biztosításához még órákra, az akár a szabadon felhasználható órakeretből is megtörténhet. A magyar nyelv és irodalom tantárgy mellett más tantárgyak órakeretében is megszervezhető a tanítási gyakorlat a könyvtárban.

SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 14-14 óra	28
--	-----------

A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA A KERETTANTERVEN:

5. témakör : Könyvtárhasználat

A javasolt óraszám:

Könyvtárhasználat	2
Amennyiben a magyar nyelv és irodalom ezen óraszámai fölött szükség van a tanítási gyakorlat biztosításához még órákra, az akár a szabadon felhasználható órakeretből is megtörténhet. A magyar nyelv és irodalom tantárgy mellett más tantárgyak órakeretében is megszervezhető a tanítási gyakorlat a könyvtárban.	
Szabadon felhasználható órák – az intézmény saját döntése alapján, felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra évfolyamonként 7–7 óra	14

A könyvtárhasználati modul ajánlott tananyaga és óraszámai 5-8. évfolyamon:

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbhhaladás feltételei
5. évfolyam (befogadó tantárgy: magyar nyelv és irodalom) Évi óraszám: 2		
<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár fogalma, szolgáltatásai • A könyvtár tereinek és állományrészeinek megkülönböztetése Raktári jelzet felépítése, cutter-szám(Charles Ammi Cutter), ETO főosztályok megismerése(Melville Louis Kossuth Dewey) Önálló kölcsönzés és helyben használat • Szöveges és képi információk értelmezése • Könyvek tartalmának megállapítása és ismertetése formai és tartalmi elemeik felhasználásával • Könyvek keresése különböző tantárgyak megadott témáihoz 	<p>A könyvtár fogalma és szolgáltatásai</p> <ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár raktári rendje • A kölcsönzés menete 	<p>könyvtári szolgáltatások</p> <p>Állományrészek ismerete, cutter-szám, ETO főosztályok ismerete</p> <p>Őrjegy használata</p> <p>Könyvtári gyűjtőmunka különféle tantárgyak megadott témáihoz</p>

<ul style="list-style-type: none"> • hagyományos és online segédkönyvek használata ismeretlen fogalmak, kifejezések, eseményekhez, személyekhez kapcsolódó adatok kereséséhez, nyelvhelyességi önellenőrzéshez • A felhasznált források azonosítása a dokumentumok főbb adatainak megnevezésével 	<ul style="list-style-type: none"> • Segédkönyvek típusai: szótár, lexikon, enciklopédia dokumentum főbb adatai: szerző, cím, kiadás adatai 	<ul style="list-style-type: none"> • hagyományos és online szótárak, gyermek-lexikonok és enciklopédiák használata segítséggel
--	---	---

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<p>6. évfolyam (befogadó tantárgy: magyar nyelv és irodalom) Évi óraszám: 2</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével • Különböző típusú és témájú dokumentumok formai, tartalmi és használati jellemzőinek megállapítása • Azonos művek keresése különböző ismerethordozókon • A katalóguscédula értelmezése. Tájékozódás dokumentumokról a szerző, cím és egyéb szempontok szerint, a betűrendes leíró katalógus segítségével <p>Időszaki kiadványok fogalma és típusai hagyományos és online folyóiratok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raktári rend, raktári jelzet • Szépirodalom: betűrend (cutter-szám) • Ismeretközlő irodalom: szakrend (ETO főosztályok) • Dokumentumtípusok <ul style="list-style-type: none"> - nyomtatott (könyv, sajtótermékek) - nem nyomtatott (audiovizuális és számítógéppel olvasható) • online betűrendes leíró katalógus szerkezete, használata <ul style="list-style-type: none"> • Az időszaki kiadvány fogalma, típusai • cikk, rovat fogalma • időszaki kiadványok beazonosítása: szerző, cikk címe, oldalszám, folyóirat címe, évfolyam, szám, impresszum fogalma 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában • Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat • Tudjon szerző és cím szerint keresni a online betűrendes leíró katalógusban <p>hagyományos és online folyóiratok ismerete</p>

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
7. évfolyam (Befogadó tantárgy: magyar nyelv és irodalom) Évi óraszám: 1		
<ul style="list-style-type: none"> •A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése •A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában •Különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, ill. közvetett forrásokól 	<ul style="list-style-type: none"> •Kézikönyvtár: könyvtípusok, használati jellemzőik •Könyvtártípusok: nemzeti könyvtár, szak-, köz- és iskolai könyvtár 	<ul style="list-style-type: none"> •Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz •Tudjon információt keresni segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia) •Szerezzen tapasztalatokat a lakóhelyi közművelődési könyvtárban • Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár Lakóhely nagyobb könyvtárainak ismerete: DEENK, Méliusz Könyvtár

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
8. évfolyam (Befogadó tantárgy: magyar nyelv és irodalom) Évi óraszám: 1		
<ul style="list-style-type: none"> •Önálló tájékozódás a könyvtárban •Anyaggyűjtés különböző tantárgyak témáihoz hagyományos és online módon megbízható forrásokból. Egyszerűbb témák önálló feldolgozása a könyvtár dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat stb.) felhasználásával ill. online könyvtári katalógusok, bibliográfiák és adatbázisok segítségével •A forrásfeldolgozás lépéseinek alkalmazása: a téma pontos megfogalmazása, problémafelvetés, forrásválasztás és -feldolgozás segítségével (jegyzetelés, rendszerezés, vázlatkészítés), beszámoló (szóban vagy írásban), hivatkozás a forrásra 	<ul style="list-style-type: none"> Állományrészek ismerete •A könyvtár dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában 	<ul style="list-style-type: none"> Állományrészek és elrendezésük ismerete •A kézikönyvtár funkciójának ismerete •hagyományos és online forrásokból gyűjtőmunka készítése •kézikönyvek felhasználásával megbízható források ismerete •Jegyzet és vázlat készítése •Beszámoló megadott

		forrásból
--	--	-----------

<ul style="list-style-type: none"> •Forráskeresés tantárgyi vagy közhasznú problémák megoldásához a könyvtár online katalógusában •A kiválasztott források lényegének rögzítése cédulázással •Szóbeli vagy írásbeli beszámoló készítése többféle forrás felhasználásával <ul style="list-style-type: none"> • A hivatkozás etikai és jogi kérdései • Hivatkozás készítése könyv, cikk és internetes forrásról • A plágium fogalma • irodalomjegyzék készítése 	<ul style="list-style-type: none"> •Tárgyi katalógus •Forrásjegyzék •Cédulázás <ul style="list-style-type: none"> hivatkozás plágium fogalma irodalomjegyzék bibliográfia fogalma, típusai 	<ul style="list-style-type: none"> •A könyvtár tájékoztató eszközeinek használata (kézikönyvtár, online katalógusok, bibliográfiák) •Keresés segítséggel a könyvtár online katalógusában •Témafeldolgozás egy-két forrással Tudjon irodalomjegyzéket készíteni hivatkozás felépítése könyv, újságcikk és internetes forrásról etikus internethasználat
---	--	---

A NAT 2020 alapján egyéb befogadó tantárgyak és órátípusok

A könyvtárhasználati ismeretek elsajátítása és a tanulási-önművelési kultúra fejlesztése tantárgyközi feladat, olyan, amely az egész tantestület közös ügye.

Tantárgyköziesség értelmezése és az órátípusok a könyvtárban:

Minden tantárgynál követelmény a jegyzetelés technikájának elsajátítása, az anyaggyűjtés és szelektálás gyakorlása. Ebben segít a könyvtár az állományával, eszközeivel és a könyvtárostánár szaktudásával, **könyvtárhasználati órák** tartásával.

Minden tantárgynak megvan a maga háttértudománya. Ezek megismerésére a **könyvtár alapú szakórákon** van lehetőségük a tanulóknak.

A **közösen tartott órák** a kollégák közti együttműködést is segíti a felkészülés és az órák tartása során.

V. Felhasznált irodalom

- Arany János Református Általános Iskola könyvtárpedagógiai programja 2013.
<https://docplayer.hu/6230409-Az-arany-janos-reformatus-altalanos-iskola-konyvtarpedagogiai-programja.html>
- Homor Tivadar: Könyvtárpedagógia a helyi tantervekben.
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00020/1998-10-mu-Homor-Konyvtar.html>

- Juhászné Belle Zsuzsanna: Könyvtár-pedagógia a gyakorlatban Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó 2015.
- Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyma számára:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_1_4_evf
- Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyma számára:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_alt_isk_5_8.
- 5/2020. (I.31.) Korm.rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról,bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról:
[file:///C:/Users/Dusa%20Di%C3%A1na/Downloads/MK_20_017%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Dusa%20Di%C3%A1na/Downloads/MK_20_017%20(2).pdf)